

คำวินิจฉัยของ นายผัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓ - ๔/๒๕๕๕

วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๕

คำร้องที่ ๑ วุฒิสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ (กรณีสภาผู้แทนราษฎรยื่นยื่นร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. โดยไม่รอผลการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาเสร็จแล้วของวุฒิสภา)

สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๓ สมัยสามัญนิติบัญญัติ วันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของ องค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแล้วและได้มีสมาชิกเสนอว่า เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน จึงขอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ใช้สิทธิยื่นยื่นร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ ต่อไปทันที แม้ว่ามีผู้อภิปรายท้วงติง ว่าควรต้องรอให้วุฒิสภาใช้สิทธิพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการร่วมกันก่อน จากนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงจะใช้สิทธิยื่นยื่นร่างพระราชบัญญัติได้ แต่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยว่า สภาผู้แทนราษฎรสามารถใช้สิทธิยื่นยื่นร่างพระราชบัญญัติได้โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และมีมติยื่นยื่นให้ใช้ร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร ด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด เท่าที่มีอยู่ จากนั้น ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือแจ้งผลการประชุมให้วุฒิสภาได้ทราบ พร้อมทั้งชี้แจงว่า ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วและจะส่งให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้น ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๓ ต่อมาในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓๗ สมัยสามัญนิติบัญญัติ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ประธานวุฒิสภาได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงหนังสือแจ้งการยื่นยื่นร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจากประธาน สภาผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งขอหารือสมาชิกว่า วุฒิสภาควรจะทำเช่นใดต่อไป ปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภา ส่วนใหญ่ เห็นว่าการใช้สิทธิยื่นยื่นร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรเช่นที่กระทำไปโดยไม่รอให้ วุฒิสภาพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกันเสียก่อนนั้น มีปัญหาความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนที่ประชุมวุฒิสภาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้วุฒิสภาส่งปัญหาให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยมีเหตุผลและความเห็นดังต่อไปนี้

๑. ประเด็นปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

กรณีที่เกิดเป็นปัญหาในทางขั้นตอนหรือกระบวนการนิติบัญญัติว่า ในการยื่นร่างพระราชบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗๖ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องรอให้วุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในรายงานของคณะกรรมการร่วมกันก่อนหรือไม่

ความเห็นข้างมากในที่ประชุมวุฒิสภาเห็นว่า สภาผู้แทนราษฎรจำเป็นต้องรอให้วุฒิสภาพิจารณารายงานของคณะกรรมการร่วมกันให้แล้วเสร็จตามมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ ๑๒๓ เสียก่อน จากนั้นจึงจะใช้สิทธิยื่นร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๗๖ ได้อีกชั้นหนึ่งในภายหลัง หากข้ามขั้นตอนนี้ไปถือว่าเป็นการใช้สิทธิโดยผิดพลาด มติเมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ จึงไม่มีผลบังคับ ไม่อาจถือว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้วโดยลำดับเหตุผลดังนี้

๑) “กระบวนการนิติบัญญัติ” ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ระบุว่าร่างพระราชบัญญัติใดจะตราเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา เมื่อร่างพระราชบัญญัติได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว นายกรัฐมนตรีจึงจะนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ต่อไปตามมาตรา ๘๓

ต่อปัญหาว่าองค์กรใดเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐสภาให้ปรากฏขึ้นตามรัฐธรรมนูญนั้น มาตรา ๘๐ ีระบุให้รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกันนั้นย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

โดยนัยข้างต้น การประชุมทั้งของสภาผู้แทนราษฎร หรือของวุฒิสภา จึงเป็นการแสดงตนซึ่งอำนาจรัฐสภาอันเป็นหนึ่งเดียวทั้งสิ้น และจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนหรือกระบวนการนิติบัญญัติที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เท่านั้น หากไม่เป็นไปตามขั้นตอนหรือกระบวนการที่กำหนดแล้ว มติดังกล่าวก็จะไม่มีผลทางกฎหมายเป็นการใช้อำนาจของรัฐสภาแต่อย่างใด

๒) “กระบวนการกลั่นกรองกฎหมายโดยกลไกวุฒิสภา” หากจะเปรียบเทียบอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรกับวุฒิสภาในงานนิติบัญญัติแล้ว กล่าวกันได้ว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ถืออำนาจที่แท้จริง เหตุเพราะวุฒิสภามีเพียงอำนาจท้วงติงยับยั้งความเห็นของสภาผู้แทนราษฎรได้ระยะหนึ่งเท่านั้นแต่ในที่สุดแล้วก็ขึ้นอยู่กับมติของสภาผู้แทนราษฎรว่าจะเห็นเช่นใด ข้อสรุปข้างต้นแม้จะเป็นจริงแต่ก็ไม่มี ความหมาย เหตุเพราะรัฐธรรมนูญไทยถือหลักการปกครองในระบบรัฐสภา มีรัฐสภาที่ถืออำนาจเป็นหนึ่งเดียวแต่ปรากฏการทำงานโดยการประชุมต่างๆ กันของสภาทั้งสองเท่านั้น กล่าวเฉพาะในงานนิติบัญญัตินั้นเหตุที่มีกลไกวุฒิสภาขึ้นมา ก็ด้วยมุ่งหวังจะให้เกิดการตรวจทาน ท้วงติง กลั่นกรองกันเป็นสำคัญ เมื่อใดที่ทั้งสองสภาได้ทำหน้าที่โดยเต็มที่และเป็นอิสระจากกันก็ต้องนับว่าสมวัตถุประสงค์

ตามรัฐธรรมนูญแล้ว ส่วนในที่สุดนั้นร่างพระราชบัญญัติใดจะยุติเป็นกฎหมาย ตามความเห็นของสภาใด สภาใดจะดูมีอำนาจมากกว่ากันนั้น ทั้งหมดหาเป็นสาระสำคัญแต่อย่างใด เพราะข้อสำคัญอยู่ตรงที่ได้มีการตรวจทาน ท้วงติง กลับรอกันโดยสมบูรณ์ครบถ้วนตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้หรือไม่ เท่านั้น หากครบถ้วนแล้ว ก็ถือว่ากลับรอกันสมบูรณ์แล้ว แต่ถ้าไม่ครบขั้นตอนก็ต้องถือว่าไม่สมบูรณ์ ไม่อาจรับเป็นการแสดงอำนาจของรัฐสภาได้ ขั้นตอนของกระบวนการกลับรอกันข้างต้นจะเป็นเช่นใดนั้น พิจารณาแล้วในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ และสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๗๖ ได้วางกระบวนการไว้ดังนี้

ขั้นที่หนึ่ง “ตั้งคณะทำงานร่วม” เป็นขั้นตอนตามมาตรา ๑๗๕ (๓) กำหนดให้สภาทั้งสองสภาส่งผู้เหมาะสมจำนวนเท่าๆ กัน มาประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นอีกครั้งหนึ่ง โดยมุ่งหาข้อยุติที่เห็นว่าสภาทั้งสองน่าจะเข้าใจร่วมกัน เห็นพ้องกันได้ เพื่อนำมาเสนอให้สภาทั้งสองพิจารณา

ขั้นที่สอง “สภาทั้งสองวินิจฉัยข้อเสนอของคณะทำงาน” ด้วยข้อเสนอที่ได้จากคณะกรรมการร่วมกันนั้นจะมีเนื้อหาเช่นใดก็ไม่อาจกำหนดได้ อาจตรงกับร่างกฎหมายในชั้นที่ผ่านสภาใดก็ได้ หรือเสนอทางออกใหม่เลยก็ได้เช่นกัน

ร่างพระราชบัญญัติตามความเห็นของคณะกรรมการร่วมกันนี้ มาตรา ๑๗๕ (๓) ระบุขั้นตอนไว้ว่า “...และให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน” ตามบทบัญญัติดังกล่าว ที่ประชุมได้อภิปรายให้ความเห็นแยกแยะไว้ว่า ร่างพระราชบัญญัติใดจะถูกยับยั้งได้ ก็ต้องเป็นไปตามองค์ประกอบดังนี้

- รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สภาทั้งสองต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกัน จนเสร็จสิ้นทั้งสองสภาเสียก่อน

- หากเสร็จสิ้นแล้ว และปรากฏผลว่าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติตามข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกัน ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน

โดยแนวการตีความข้างต้น ที่ประชุมวุฒิสภาจึงตั้งปัญหาว่าในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ นั้น หลังจากที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติไม่เห็นชอบด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการร่วมกันแล้ว จะถือว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ... ถูกยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ แล้วได้หรือไม่

ที่ประชุมเห็นว่า เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงว่าในวันดังกล่าววุฒิสภายังมิได้ประชุมพิจารณาข้อเสนอของกรรมาธิการร่วมกันเช่นนี้ก็เห็นว่ายังไม่เสร็จสิ้นขั้นตอนทำให้ต้องถือว่าในวันดังกล่าว ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังไม่ถูกยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๑๕ แต่อย่างไร ต่อเมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาและแจ้งผลให้ประธานรัฐสภาทราบเมื่อใดแล้ว เมื่อนั้นจึงจะถือได้ว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นได้ถูกยับยั้งไว้ และสิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๑๖ จึงจะก้าวเข้ามาซึ่งขาดในที่สุด

ขั้นที่สาม “การยืนยันร่างพระราชบัญญัติโดยสภาผู้แทนราษฎร” ในกรณีที่ข้อเสนอของคณะกรรมาธิการร่วมกัน ได้เข้าสู่การพิจารณาของสภาทั้งสองเสร็จสิ้นแล้ว และไม่สามารถได้ความเห็นพ้องต้องกันจากทั้งสองสภา รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๕ ก็กำหนดให้ “ยับยั้ง” ร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ก่อนแล้วซึ่งขาดอนาคตของร่างพระราชบัญญัตินี้โดยเสียงเกินกึ่งหนึ่งของสภาผู้แทนราษฎรภายในเวลาที่กำหนดไว้ต่อไป

เวลาดังกล่าวนี้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๖ กำหนดเป็นหลักทั่วไปไว้ว่าสภาผู้แทนราษฎรจะยกร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ก็ต่อเมื่อพ้นเวลา ๑๘๐ วันไปแล้ว เว้นแต่ในกรณีที่เป็นการร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรก็อาจยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันทีโดยไม่ต้องอยู่ในบังคับของกำหนดเวลา ๑๘๐ วัน ดังนั้น คำว่า “ทันที” ในมาตรา ๑๑๖ วรรคสองนี้ ที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เข้าใจว่าเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติตามรายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกันแล้ว และเนื่องจากเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินสภาผู้แทนราษฎรย่อมยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที คือในการประชุมครั้งนั้นเลย

ความเข้าใจดังกล่าวข้างต้น ที่ประชุมวุฒิสภาเห็นว่า น่าจะยังคงคลาดเคลื่อนจากรัฐธรรมนูญซึ่งกำหนดเป็นเงื่อนไขประการแรกไว้ก่อนว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นจะต้องถูกยับยั้งโดยรัฐธรรมนูญก่อนเมื่อถูกยับยั้งแล้วสภาผู้แทนราษฎรจึงหยิบยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ในทันที คือ “ทันที” นับแต่ร่างพระราชบัญญัตินั้นถูกยับยั้ง ซึ่งในที่นี้ก็คือนับแต่วุฒิสภาได้พิจารณารายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกันลุล่วงไปก่อนแล้วนั่นเอง หาใช่ นับแต่เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิเห็นชอบในรายงานของคณะกรรมาธิการร่วมกันแต่อย่างใด

๓) ความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ถือเป็นความผิดพลาดทางกฎหมายที่แม้จะเกิดกับร่างพระราชบัญญัติที่ไม่สำคัญนัก แต่หากปล่อยทิ้งไว้ไม่หาความถูกต้องจะกลายเป็นบรรทัดฐานสร้างความเสียหายต่อไปในอนาคตได้ ความจำเป็นที่จะต้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยไว้ให้เป็นบรรทัดฐานที่ถูกต้องจึงปรากฏชัดเจนยิ่ง

ลักษณะปัญหาทางกฎหมายเช่นนี้ แม้ในเบื้องต้นอาจจะเห็นเป็นเรื่องเทคนิคที่สภาผู้แทนราษฎรควรรอไปอีกหนึ่งวัน เพื่อให้วุฒิสภาให้ความเห็นไปก่อน แล้วจึงค่อยลงมติยืนยันในวันถัดไป ซึ่งไม่ว่าจะเป็นเช่นไรก็ให้ผลเหมือนกัน คือถือตามความเห็นของสภาผู้แทนราษฎร ข้อคิดเช่นนี้นับว่ายังผิดพลาดจากระบบการปกครองโดยรัฐธรรมนูญอยู่มากเพราะระบบนี้จะเน้นที่ความชอบธรรมของกระบวนการเป็นสำคัญว่า ก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรจะยืนยันในร่างพระราชบัญญัติใดก็ต้องให้สาธารณชนและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเองได้ทราบแง่มุมปัญหาโดยครบถ้วนจากวุฒิสภาก่อน จากนั้นจึงจะเว้น ให้ความโลว์ครวญแก่สังคมและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหลายอีกกระยะหนึ่ง ซึ่งเวลาที่ให้ไว้จะมีค่าได้สมจริงก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายได้เห็นแง่มุมความแตกต่างทางความคิดเห็นทั้งหมดโดยสมบูรณ์แล้วเท่านั้น การตีความให้สภาผู้แทนราษฎรยืนยันร่างพระราชบัญญัติได้โดยไม่ต้องรอฟังความเห็นของวุฒิสภา จึงไม่ชอบด้วยเหตุผลเพราะหากถือเอาเสียงข้างมากของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภาผู้แทนราษฎรเป็นใหญ่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีช่วงเวลาของการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดไว้ให้ล่าช้าไปอีกแต่อย่างใด ในทางตรงข้ามหากถือเอาเหตุผลเป็นใหญ่แล้ว ความเห็นของวุฒิสภาผนวกกับระยะเวลาที่เว้นว่างไว้นั้น ก็กลับจะมีค่าให้ทุกเสียงในสภาผู้แทนราษฎรต้องขบคิดเพื่อยืนยันในร่างพระราชบัญญัติได้อย่างถี่ถ้วน ซึ่งรัฐธรรมนูญก็ได้กำหนดไว้ว่าจะยืนยันให้เป็นผลได้ก็ต่อเมื่อได้เสียงเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่านั้น หาใช่อาศัยแต่เพียงเสียงข้างมากเหมือนเมื่อพิจารณาไม่เห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกันแต่อย่างใดไม่

ด้วยเหตุผลที่ได้ลำดับมาทั้งสามประการ ทำให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติด้วยเสียงข้างมากกว่ามติยืนยัน ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. โดยสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ น่าจะเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามขั้นตอนสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ จึงยังถือตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ ไม่ได้ ว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว กรณียังต้องให้ที่ประชุมวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามรายงานของคณะกรรมการร่วมกันจนเป็นที่ยุติก่อน จากนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงจะประชุมและใช้สิทธิยืนยันร่างพระราชบัญญัตินี้ได้อีกครั้งหนึ่ง

๒. กรอบอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ประชุมวุฒิสภาเห็นพ้องต้องกันว่า ปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เป็นกรณีที่ต้องด้วยเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ อย่างชัดเจนที่สุด จึงลงมติให้ส่งปัญหามายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย โดยกรอบอำนาจดังนี้

๑) มุคคตินี้ในครั้งนี้ มีการกระทำอันเป็นปัญหาเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว คือ มติสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่ยื่นยัมนำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ที่ผ่านความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรมาเป็นร่างที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบ โดยอ้างอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖

๒) ที่ประชุมวุฒิสภามีข้อโต้แย้งชัดเจนว่า มติดังกล่าวไม่ชอบด้วยขั้นตอนตามรัฐธรรมนูญ เพราะต้องรอให้วุฒิสภาพิจารณารายงานของคณะกรรมการร่วมกันเสียก่อนจึงเกิดการยับยั้งร่างพระราชบัญญัติตามมาตรา ๑๗๕ ขึ้น เมื่อยับยั้งแล้วสภาผู้แทนราษฎรจึงจะใช้สิทธิยื่นยัมนำร่างตามมาตรา ๑๗๖ ต่อไปได้

๓) ปัจจุบันได้เกิดสภาพปัญหาอันชัดเจน จำเป็นต้องใช้คำชี้ขาดของศาลรัฐธรรมนูญ มายุติปัญหาโดยด่วน เหตุเพราะสภาผู้แทนราษฎรได้ด่วนมือคดีอันผิดพลาดไปทั้งๆ ที่มีสมาชิกได้ท้วงติงแล้ว หลังจากนั้นประธานสภาผู้แทนราษฎรก็ได้มีหนังสือแจ้งต่อประธานวุฒิสภาอย่างเป็นทางการด้วยว่า มติดังกล่าวถือเป็นการให้ความเห็นชอบในร่างพระราชบัญญัติของรัฐสภาแล้ว วุฒิสภาจึงไม่มีเหตุผลต้องพิจารณารายงานของคณะกรรมการร่วมกันอีกต่อไป

๔) สำหรับทางออกอื่นๆ นั้น วุฒิสภาเองไม่อาจช่วยเยียวยาความผิดพลาดที่เกิดขึ้นได้ เช่น แม้จะประชุมพิจารณารายงานของคณะกรรมการร่วมกัน แต่การกระทำเช่นนี้ก็ไม่สามารถช่วยให้มติที่เสียไปแล้วของสภาผู้แทนราษฎรกลับฟื้นคืนขึ้นมาได้ หรือหากจะแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรมีมติใหม่อีกครั้งหนึ่ง กรณีก็เป็นทีที่เห็นแล้วว่ามิแต่จะเกิดความเห็นโต้แย้งกันขึ้นโดยไม่มีที่สิ้นสุด

๕) ต่อข้อแนะนำที่เห็นควรให้ที่ประชุมวุฒิสภาวางเฉย ปล่อยให้ประธานรัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ต่อไป ส่วนสมาชิกรัฐสภาผู้ใดเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ก็ขอให้ใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเอง ตามช่องทางในมาตรา ๒๖๒ นั้น ที่ประชุมเห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาอำนาจหน้าที่ขององค์กรวุฒิสภาปรากฏอยู่อย่างชัดเจน จนไม่อาจที่จะเพิกเฉยได้ เพราะหากปล่อยให้เกิดขึ้นเป็นปัญหาต่อไปในภายหลังเท่ากับว่าวุฒิสภาไม่รับผิดชอบ ทั้งๆ ที่รู้ปัญหาอยู่แล้ว ปัญหาที่ปรากฏจึงเป็นปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎรอย่างชัดเจนที่สุดว่า สภาใดจะมีบทบาทเช่นใดในขั้นตอนอย่างไรบ้าง ในการใช้อำนาจนิติบัญญัติของรัฐสภา

ตามคำร้องมีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า การที่วุฒิสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยนั้น เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

พิจารณาแล้ว ตามคำร้องเป็นเรื่องที่วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร และมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้ส่งปัญหามายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย กรณีจึงเป็นการเสนอเรื่องพร้อมความเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

คำร้องที่ ๒ ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้อง

ประธานวุฒิสภามีคำร้องลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ส่งความเห็นของ พันเอก สมคิด ศรีสังคม สมาชิกวุฒิสภากับคณะสมาชิกวุฒิสภาอีกหนึ่งร้อยสองคน ซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) สรุปข้อเท็จจริงตามคำร้องได้ ดังนี้

๑. ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ... สภาผู้แทนราษฎร ได้ลงมติเห็นชอบแล้ว จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อวุฒิสภา วุฒิสภาได้พิจารณาแล้วมีมติแก้ไขเพิ่มเติม และส่งร่างพระราชบัญญัตินี้ไปยังสภาผู้แทนราษฎร สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้วมีมติไม่เห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา ทั้งสองสภาจึงต้องตั้งคณะกรรมการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

๒. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการร่วมกัน เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมเช่นเดียวกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภา จากนั้นจึงรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ต่อสภาทั้งสอง โดยวุฒิสภาบรรจุเข้าวาระการประชุม ครั้งที่ ๓๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ส่วนสภาผู้แทนราษฎรนำบรรจุเข้าวาระการประชุม ครั้งที่ ๓๓ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันพุธที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ เมื่อถึงวันประชุมดังกล่าว ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการร่วมกันแล้ว มีมติไม่เห็นชอบด้วยที่คณะกรรมการร่วมกันได้ตัดคำว่า “ยอมรับนับถือ” ในมาตรา ๔ (๑) ให้เหลือเพียง “ยอมรับ” เท่านั้น และได้มีสมาชิกเสนอว่าเนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน จึงขอให้ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรใช้สิทธิยื่นยันร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ ต่อไปในพื้นที่ แม้ว่าผู้อภิปรายท้วงติงว่าควรต้องรอให้วุฒิสภาใช้สิทธิพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอก่อน แต่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้วินิจฉัยว่าสภาผู้แทนราษฎร

สามารถใช้สิทธิยื่นร่างพระราชบัญญัติได้โดยไม่ต้องรอการพิจารณาของวุฒิสภา และมีมติยื่นร่างเดิม ด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้มีหนังสือแจ้งผลการประชุมให้วุฒิสภารับทราบ พร้อมทั้งชี้แจงว่า ถ้าว่างพระราชบัญญัตินี้ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว และจะส่งให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้า ทูลกระหม่อมถวาย เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๓ ต่อไป

๓. ในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓๗ (สมัยสามัญนิติบัญญัติ) วันศุกร์ที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ประธานวุฒิสภาได้แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงหนังสือแจ้งการยื่นร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว จากประธานสภาผู้แทนราษฎร พร้อมทั้งขอหารือสมาชิกว่า วุฒิสภาควรจะมีมติเช่นใดต่อไป จากนั้น ประธานได้ให้คณะกรรมการร่วมกันชี้แจงและเปิดโอกาสให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวโดยสังเขปเป็นที่ยุติและจากคำอภิปรายในที่ประชุมวุฒิสภา ปรากฏความเห็น ส่วนใหญ่ เห็นว่า การใช้สิทธิยื่นร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรเช่นที่กระทำไปโดยไม่รอให้ วุฒิสภาพิจารณาข้อเสนอของคณะกรรมการร่วมกันเสียก่อนนั้น มีปัญหาความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ปรากฏอย่างชัดเจน ที่ประชุมวุฒิสภาจึงมีมติด้วยคะแนนเสียงข้างมากให้วุฒิสภาส่งปัญหาให้ศาล รัฐธรรมนูญวินิจฉัย โดยขอให้พิจารณาวินิจฉัยว่า การที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยื่นร่างเดิมของสภา ผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยที่วุฒิสภายังมิได้มีการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการร่วมกัน กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) และมาตรา ๑๗๖ หรือไม่

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาว่า ตามที่ประธานวุฒิสภาส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า สมาชิกวุฒิสภา ๑๐๓ คน คิดเป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของ สมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของ องค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ตรารับขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้เสนอความเห็น ต่อประธานวุฒิสภา และประธานวุฒิสภาส่งความเห็นดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย กรณีเป็นไป ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑) ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับเรื่องไว้วินิจฉัยได้

ศาลรัฐธรรมนูญเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา เสนอความเห็นเพื่อประกอบการวินิจฉัยภายในเวลาที่กำหนด แต่เมื่อครบกำหนดแล้วไม่มีหน่วยงานใด ส่งความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ขอให้พิจารณาวินิจฉัยปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับกระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยที่วุฒิสภายังมิได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการร่วมกัน กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) และมาตรา ๑๗๖ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาคำร้องทั้งสองแล้วเห็นว่า มาตราที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องพิจารณาโดยตรงคือ มาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญ สมควรให้รวมพิจารณาคำร้องทั้งสองในคราวเดียว โดยแยกประเด็นการพิจารณา ดังนี้

ประเด็นพิจารณา

๑. คำร้องที่ขอให้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖

การที่สภาผู้แทนราษฎรได้ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ที่ต้องยับยั้งไว้ซึ่งพิจารณาใหม่ และลงมติยืนยันตามร่างเดิมทันทีโดยไม่รอฟังผลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแล้วของวุฒิสภา เป็นการกระทำถูกต้องตามที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๖ บัญญัติไว้หรือไม่

๒. คำร้องที่ขอให้วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑)

กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยที่วุฒิสภายังมิได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติของคณะกรรมการร่วมกัน กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) และมาตรา ๑๗๖ หรือไม่

ข้อกฎหมาย

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๖ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือ ข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๗ ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตาม ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มาตรา ๕๐ รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๕๒ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๕๓ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายในยี่สิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากรัฐสภา เพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

มาตรา ๑๗๔ วรรคสี่และวรรคห้า

ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรเสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องด้วยการเงินไปยังวุฒิสภา ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรแจ้งไปด้วยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอไปนั้น เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องด้วยการเงิน คำแจ้งของประธานสภาผู้แทนราษฎรให้ถือเป็นเด็ดขาด

ในกรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรมิได้แจ้งไปว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องด้วยการเงิน ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น ไม่เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวข้องด้วยการเงิน

มาตรา ๑๗๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๐ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้นๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกัน เพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันทำรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน

คณะกรรมการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ และเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำหน้าที่ตามมาตรา ๑๕๗ นี้ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกันต้องมีกรรมการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๕๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๖ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๗๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น เป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

มาตรา ๒๖๒ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยตามมาตรา ๕๓ หรือร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดที่รัฐสภาลงมติยืนยันตามมาตรา ๕๔

ก่อนที่นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกครั้งหนึ่ง

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา เห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒)

(๓)

ในระหว่างที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้นายกรัฐมนตรีระงับการดำเนินการเพื่อประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้จนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้แต่มิใช่กรณีตามวรรคสาม ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีดำเนินการตามมาตรา ๕๓ หรือมาตรา ๕๔ แล้วแต่กรณี ต่อไป

๒. ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๑๑๕ ร่างพระราชบัญญัติใดต้องยับยั้งไว้โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญเมื่อกำหนดเวลาตามมาตรา ๑๗๖ ของรัฐธรรมนูญได้ล่วงพ้นไป ประธานอาจขอปรึกษาที่ประชุม หรือสมาชิกอาจเสนอญัตติให้ยกร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้นั้นขึ้นเพื่อให้สภาพิจารณาลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างของคณะกรรมการร่วมกัน

ข้อ ๑๒๐ ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติใด ให้ประธานสภาดำเนินการเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภา ให้มีสารบบลงวันที่สภาส่งร่างพระราชบัญญัติไปยังวุฒิสภา และวันที่สภาได้รับร่างพระราชบัญญัติคืนจากวุฒิสภา

ข้อ ๑๒๑ ในกรณีที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติที่ได้เสนอไปตามข้อ ๑๒๐ ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน เพื่อให้สภาพิจารณาว่าจะเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมของวุฒิสภาหรือไม่

ถ้าสภาไม่เห็นชอบด้วยการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ประธานดำเนินการให้สภากำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกัน เมื่อสภาได้กำหนดจำนวนและตั้งกรรมาธิการร่วมกันแล้ว ให้ประธานสภาแจ้งไปยังวุฒิสภา

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอรายงานและร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อประธานสภา เพื่อให้สภาพิจารณาลงมติว่าจะเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยการร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมาธิการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว

๓. ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๔

ข้อ ๑๐๖ ให้มีสารบบลงวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากสภาผู้แทนราษฎร และวัน เดือน ปี ที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๑๐๗ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๒๒ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ เมื่อวุฒิสภามีมติเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรทราบ

ข้อ ๑๒๓ ในกรณีที่วุฒิสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ และสภาผู้แทนราษฎรได้ตั้งกรรมาธิการร่วมกันตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งจำนวนกรรมาธิการร่วมกันมาให้ทราบแล้ว ให้ประธานวุฒิสภาดำเนินการเพื่อให้วุฒิสภาดังตั้งกรรมาธิการร่วมกัน

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้พิจารณาแล้วพร้อมกับรายงานของคณะกรรมาธิการให้ประธานวุฒิสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน และให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยการร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ความเห็นประกอบการพิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยในเบื้องต้นว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ (๑) หรือไม่ ในเรื่องนี้เห็นว่า ตามคำร้องเป็นเรื่องที่ประธานวุฒิสภา

ส่งความเห็นของสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๑๒๓ คน เป็นจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา (๑๐๐ คน) ซึ่งเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. คราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) ข้อเท็จจริงตามคำร้องอยู่ในเงื่อนไขที่ศาลรัฐธรรมนูญจะรับไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๖๒ (๑) จึงเห็นควรรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

การวินิจฉัยคำร้องปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ นั้น เบื้องแรกต้องพิจารณาถึงหลักการของการตราร่างพระราชบัญญัติเป็นกฎหมาย ว่ามีวิธีการประการใดบ้าง มาตรา ๘๒ บัญญัติว่า “ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จะตราเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๘๐ บัญญัติว่า “รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ๒ มาตรา ดังกล่าว ยืนยันหลักการตายตัวว่า ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะดำเนินการได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา คือ จากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา จะดำเนินการโดยสภาเดียวไม่ได้

การที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะดำเนินการให้ร่างพระราชบัญญัติตราเป็นกฎหมายได้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๑ ให้อำนาจตราข้อบังคับไว้ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้กล่าวคือ

มาตรา ๑๕๑ บัญญัติว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมเกี่ยวกับการเลือกและการปฏิบัติหน้าที่ของประธานสภา รองประธานสภา เรื่องหรือกิจการอันเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสามัญแต่ละชุด การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การเสนอญัตติ การปรึกษา การอภิปราย การลงมติ การบันทึกมติ การเปิดเผย การลงมติ การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายทั่วไป การรักษาระเบียบและความเรียบร้อย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกและกรรมการ และกิจการอื่นเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้”

จากมาตราดังกล่าว สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ต่างก็มีข้อบังคับเพื่อนำมาดำเนินการให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่

มาตรา ๑๗๕ วรรคสุดท้าย บัญญัติว่า “การประชุมคณะกรรมการร่วมกัน ต้องมีกรรมการของทั้งสองสภามาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง จึงถือว่าเป็นองค์ประชุม”

ดังที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการยืนยันว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ต้องทำงานควบคู่กันไป จึงจะสอดคล้องตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๗๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๘๐ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

(๒) ถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร

(๓) ถ้าแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามที่แก้ไขเพิ่มเติมนั้นไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขเพิ่มเติม ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาดังบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสถานนั้นๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้ว ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไว้ก่อน

คณะกรรมการร่วมกันอาจเรียกเอกสารจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญได้ และเอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๑๕๘ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำการที่ตามมาตรา ๑๕๗ ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกันต้องมีกรรมการของสภาทั้งสองมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๕๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อความที่ว่า ถ้าเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาดังบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสถานนั้นๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ นั้น และให้คณะกรรมการร่วมกันทำรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติ ต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภาทั้งสองต่างเห็นชอบด้วย ให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓ ถ้าสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัติ นั้นไว้ก่อน

การที่คณะกรรมการร่วม ต้องทำรายงานต่อสภาทั้งสอง และผลออกมาว่า ถ้าสภาทั้งสองเห็นชอบด้วย หรือสภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอ หมายถึงทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอแล้ว จึงจะมีผลตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ อีกประการหนึ่งความในมาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๗๖ ข้อความที่เป็นสาระสำคัญ เหมือนกับรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ หลายฉบับที่เคยมีมา (แต่ลำดับเลขมาตราแตกต่างกัน) ความเข้าใจในความหมายของมาตราดังกล่าวของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในอดีตก็เข้าใจตรงกันว่า สภาทั้งสองต้องมีการประชุมกันก่อน ผลจึงจะทราบได้ว่าจะเห็นชอบด้วยกันหรือไม่เห็นต่างหากัน จนถือเป็นประเพณีปฏิบัติกันมาช้านาน จึงไม่เกิดกรณีที่มาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะนำร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาร่วมกันพิจารณาแล้วมาพิจารณาและลงมติไม่ชอบร่างที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอ แล้วลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎรโดยไม่รอฟังผลการพิจารณาของวุฒิสภาก่อน

มาตรา ๑๗๖ ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้ตามมาตรา ๑๗๕ นั้น สภาผู้แทนราษฎรจะยกขึ้นพิจารณาใหม่ได้ต่อเมื่อเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันได้ล่วงพ้นไปนับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๒) และนับแต่วันที่สภาใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย สำหรับกรณีการยับยั้งตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

ถ้าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอายกร่างพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าสภาผู้แทนราษฎรลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๕๓

พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรา ๑๗๖ วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าร่างพระราชบัญญัติ ... ที่ต้องยับยั้งไว้เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้แทนราษฎรอายกร่างพระราชบัญญัติ ... นั้น

ขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที” หมายความว่า สภาผู้แทนราษฎรอาจยกร่างพระราชบัญญัติขึ้นมาพิจารณาใหม่ได้ทันที เมื่อร่างพระราชบัญญัตินั้นถูกยับยั้ง ตามมาตรา ๑๗๕ (๓) แล้ว

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๓๓ เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติไม่เห็นชอบด้วยกับพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณาแล้ว และในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๓๗ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ประธานวุฒิสภาได้แจ้งผลของการลงมติของสภาผู้แทนราษฎรให้ที่ประชุมวุฒิสภาทราบและขอหารือที่ประชุมของวุฒิสภากรณีที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งว่า สภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่และถือว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว แสดงว่าวุฒิสภายังไม่ได้มีการประชุมพิจารณาเรื่องที่คณะกรรมการร่วมกันพิจารณา จึงถือว่าการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอยังไม่เสร็จสิ้นทั้งสองสภา เมื่อกระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันเสนอยังไม่เสร็จสิ้น จึงยังถือไม่ได้ว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยับยั้ง ตามมาตรา ๑๗๕ (๓) ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจึงไม่อาจยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ขึ้นพิจารณาใหม่และลงมติยืนยันร่างเดิมของสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๑๗๖ ได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยว่า

๑. การที่สภาผู้แทนราษฎรได้ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ขึ้นมาพิจารณาใหม่ กระทำไม่ได้ เพราะร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวยังไม่ถูกยับยั้ง ตามนัยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) ไม่สามารถนำรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๗๖ วรรคสอง มาใช้ได้

๒. กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี พ.ศ. ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๕ (๓) และมาตรา ๑๗๖

นายผัน จันทรปาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ